

K I V O N A T

a hajdudorogi székeskáptalan 1920 évi április 19-én tartott ülés^{ének} jegyzőkönyvéből.

8. sz. A gör. kath. magyarok orsz. bizottsága a főtiszt. e.m. főhatóságtól 1917. június 8-án kelt Emlékiratának elintézését kéri. Ebben aziránt folyamodókt, eszközölje ki az e.m. kormány az apostoli Szentszéktől, hogy a hajdudorogi egyházmegyén kívül élő görög katolikus magyarok nemzetiségük és nyelvük megóvása érdekében a területszerinti latin szert. kath. püspök joghatósága alá helyezkedhessenek, ha az istentiszteleteknél nyelvük jogai a kívánt módon nem érvényesíthetők. Az e.m. főhatóság az orsz. bizottság előterjesztését f.é.316.sz. alatt véleményes nyilatkozat céljából kiadta a káptalannak.

Határozati javaslat.

A káptalani tagok többsége, bár a legteljesebb méltánnyal fogadja az orsz. bizottságnak az egyházmegyénken kívüli görög katolikus magyarok magyarságának megvédésére irányuló nemes törekvését, a kért előterjesztés megtételét nem javasolja. Csak egy egységes görög ritust ismer. Ennek megosztását, hiveink egy részének idegen szertartású ordinárius~~ok~~ alá rendelését egyházunkra nézve veszedelmesnek tartja. Leghelyesebbnek véli az érdekelt magyar görög katolikus hivekre nézve oly intézkedés megtételét, hogy ezek se a gör. kath. román, illetve rutén, se a latin szert. kath. püspök joghatósága alá ne tartozzanak, hanem részükre — ha netalán a magyar államtól elválasztatnának, országokonkint egy gör. kath. magyar apostoli vikáriátus szerveztessék. Ebben az irányban tárgyaljon a megyés püspök ur óméltósága az apostoli nuntiaturával s a magyar kormánnyal, illetve a miniszterelnökkel, külügyminiszterrel és a kultuszminiszterrel.

Indokok:

1. Egyénileg, esetenként veszélyes az, hogy egy más gör. kath. egyházmegyéből a miénkbe átlépő, vagy tőlünk más gör. kath. egyházmegye területére költözött, illetve régóta otthlakó hiveink nem a gör. kath. püspök, hanem a latin szert. ordinárius jurisdikciója alá tartoznak.

2. Veszélyes volna az egész görög katholicizmusra, ha egyes gör. kath. hivők

hívek a fenti módon a másik szertartásu püspök joghatósága alá enged-
tetnének át, mert akkor őket egy pár évtized alatt végleg elveszíténék.
3. Nekünk, a gör.kath. egyház vezetőinek, már állásunknál fogva is óvni
kell a görög rítus egységét és gondoskodni kell arról, hogy összes
híveink a mi szertartásunk szerint éljenek.

4. A békeszerződés még nincs aláírva. De ha májközismert súlyos fölté-
teleivel alá lesz is írva, mindenesetre kell, hogy biztosítsa a népek
önrendelkezési jogát a vallás, szertartás s a népnyelv érvényesülésé-
nek megvédésére vonatkozólag.

..

Melles Géza kanonok a fenti javaslattól részben eltérően, az orsz. bi-
zottság előterjesztésének elfogadását ajánlja a fakultációval olyképen,
járjon közbe megyés püspök urunk, mint az összes gör.kath. magyarok vé-
dője az apostoli Szentszéknél s eszközölje ki, hogy a rutén és román
szertartási nyelvű egyházmegyék területén lakó gör.kath. magyarok, ha
nemzeti nyelvük templomi érvényesítése másképp el nem érhető s ha alábbi
óhajukat úgy az illetékes görög, mint a latin ordináriusnak bejelentik,
a helyszerinti latin szert. püspök joghatósága alá tartozhassanak. Ja-
vaslatát következőleg indokolja:

1. Ez a felfogás a ritusegységet nem sérti. A ruténekkal s a románokkal
egy egységes görög szertartáson vagyunk, de más és más alosztályba tar-
tozunk. Ez az irányelv nem azt mondja, hogy a rutén és román gör.kath.
egyházmegyék gör.kath. magyarjai eo ipso a latin szertartásu püspök a-
lá tartoznak; hanem csak azt, engedje meg nekik Róma, hogy ha a helysze-
rinti gör.kath. püspök vezetése rájuk nézve magyar nyelvi szempontból
veszélyes s addig, amíg veszélyes, a latin püspök joghatósága alá he-
lyezkedhessenek görög szertartásuk sértetlen fenntartása mellett.

2. Ha a rutén, illetve román püspök gör.kath. magyar híveinek lelki el-
látásáról megfelelően, ezek anyanyelve templomi használatának legalább
részleges engedélyezésével gondoskodik, a magyar hívek az ő főpásztori
vezetése alatt maradnak. Ha azonban nyelvüket egyáltalán nem használ-
hatják és mégis a magyarsággal szemben ellenséges érzületű püspök alá
kellenő tartozniok, az a veszedelem fenyeget, hogy tömegesen vagy a
latin rítusra mennek át, vagy vallást változtatnak, csak hogy magyarok
maradhassanak. Ez pedig úgy szertartásunkra, mint a magyarságra nézve

veszélyes. Ennél sokkal kisebb baj az, ha latin főhatóság alá tartoznak ugyan, de mégis gör. katolikusok és magyarok maradnak.

3. Azt, hogy a római Szentszék a gör.kath. magyarok részére apostoli vikáriátusokat szervez, alig lehet remélni, bár mindenesetre ez volna a leghelyesebb és legkedvezőbb megoldás. Ily vikáriátus felállítását főleg a románok minden erejükkel megakadályoznának.

4. A nemzetiségi / főleg román/ nyelvterületen a latin szert. püspöktől többnyire könnyebb kieszközölni a magyar. gör. kath. hívek anyanyelvének érvényesülését az istentiszteleteknél, esetleg külön gör.kath. magyar parochiák szervezését, mint egy nemzetiségi /román/ püspöktől. Ezek általában úgy gondolkoznak, hogy ha valamelyik görög katolikus, vagy görög keleti nem vallja magát romának, az inkább hagyja el egyházát, de gör.kath., vagy gör. kel. magyar semmi esetre se legyen, ők ilyeneket elismerni nem akarnak. Ha egész hitközségeink átmennek a latin szertartásra, vagy a reformációra, ez szerintök nem a legnagyobb baj; de ha valaki magát görög rítusúnak és magyarnak vallja, ezt megengedhetetlennek tartják.

K. m. f.

Jelen kivonat hitelül:

Ueller Géza
kanonok, káptalani jegyző.

GÖRÖGKATOLIKUS PÜSPÖKI LEVÉLTÁR